

Smidshornerweg 10b te Niekerk (gemeente Grootegast)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie:	Groningen
gemeente:	Grootegast
plaats:	Niekerk
toponiem:	Smidshornerweg 10b
bevoegd gezag:	gemeente Grootegast
opdrachtgever:	Architectuurstudio SKA
centrumcoördinaat:	219.491 / 582.047
kaartblad:	6H
OM-nummer:	51085
beheer documentatie	Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Grootegast en E-depot
uitvoerder:	Libau
auteur	mw. N. van der Mei
autorisatie	drs. J. Molema
telefoon:	050-3126545
fax:	050-3123362
e-mail:	molema@libau.nl

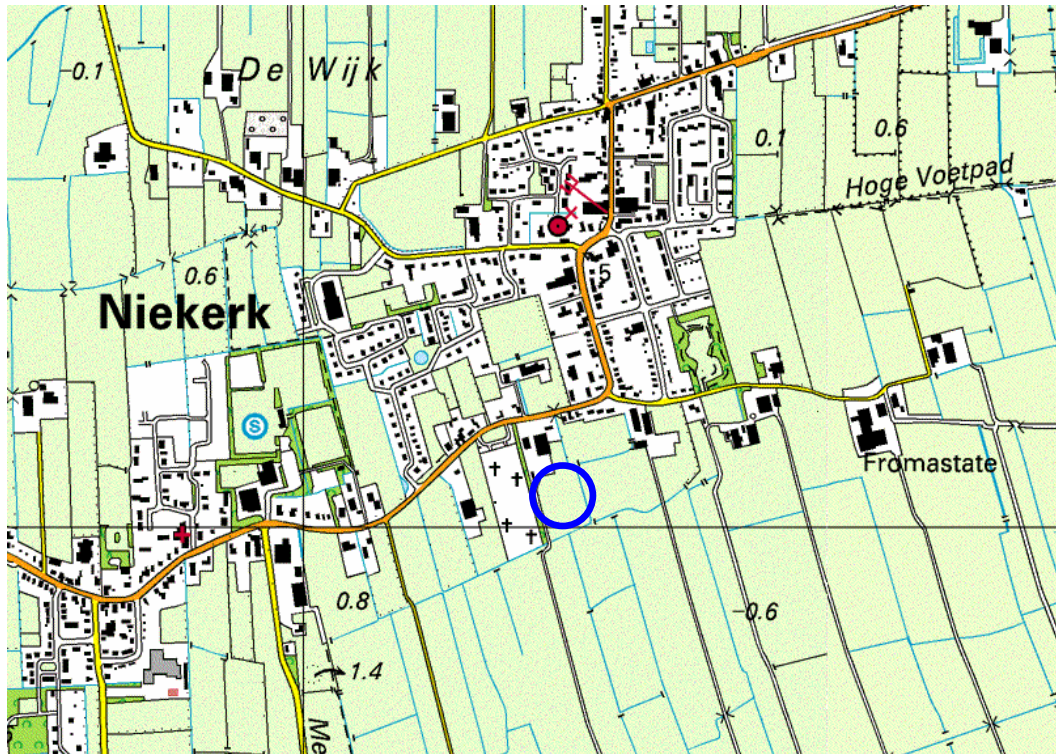

Smidshornerweg 10b te Niekerk, gemeente Grootegast

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van Architectuurstudio SKA, vertegenwoordigd door dhr. J. Kuipers, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Smidshornerweg 10b te Niekerk (zie figuur 1). Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen tot de bouw van een open veestal van circa 45 meter bij 30 meter. Het gebied waarbinnen de bodemingrepen zullen plaatsvinden, wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Plangebied Smidshornerweg 10b te Niekerk: de ligging van het plangebied is aangegeven met een blauwe cirkel. (Topografische Atlas Groningen 1:25.000)

Informatie

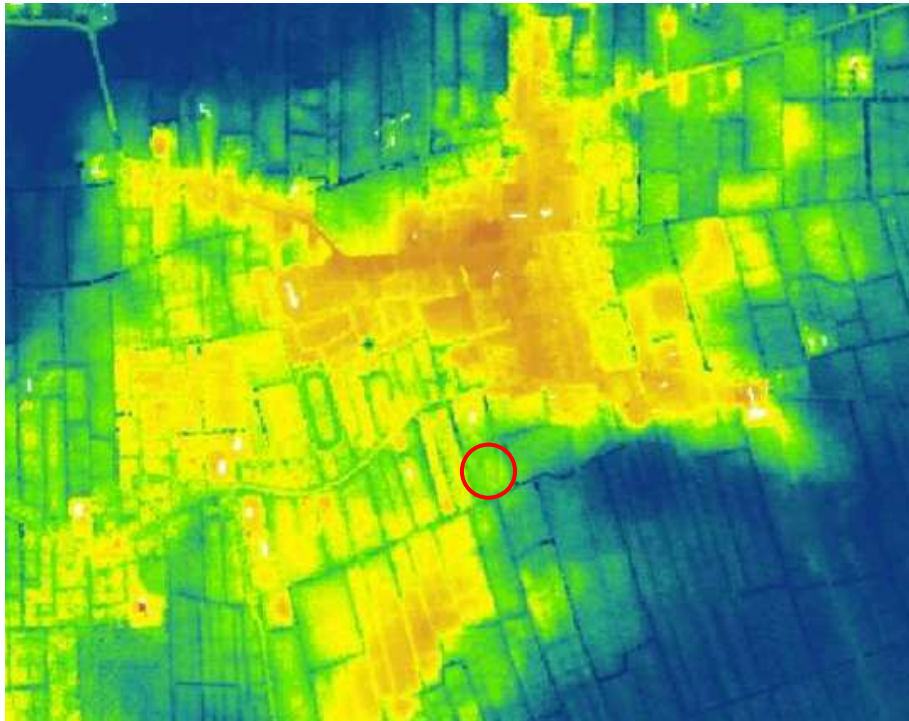
Niekerk ligt in het historische landschap Langewold in het Zuidelijk Westerkwartier. Langewold is geofysisch te beschouwen als een uitloper van het Drents Plateau. Het Drents Plateau wordt in Langewold in drie oost-west georiënteerde ruggen verdeeld, gescheiden door langgerekte laagtes waarin riviertjes zijn ontstaan (zie bijvoorbeeld: Schroor & Meijering, 2007).

Op de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen is het plangebied gekarteerd als een glaciële rug met dekzand en een cultuurdek van meer dan 50 cm dikte en met glaciaal materiaal binnen 120 cm onder maaiveld (code aGr1g; zie bijlage: Uitsnede fysisch geografische kaart). De bodemkaart toont in het plangebied waardveengronden op zand, met het zand beginnend ondieper dan 120 cm (code kVz; zie bijlage Kaart Archeologie). Direct ten westen van het plangebied liggen hoge zwarte enkeerdgronden op lemig fijn zand (code zEZ23). Direct ten noorden van het plangebied liggen laarpodzolgronden in lemig fijn zand (code cHn23). Podzobodems ontwikkelen zich in hoger gelegen zanden met een goede ontwatering. Deze goed ontwaterde gronden waren in de steentijd geschikt voor bewoning.

Door een geleidelijke zeespiegelstijging stagneerde de waterafvoer. Hierdoor vernatte het landschap langzamerhand. De vernatting en de daarmee gepaard gaande veengroei moeten aan het einde van de bronstijd, maar mogelijk al eerder, bewoning in het plangebied en de omgeving onmogelijk hebben gemaakt. Ook de hogere delen van de pleistocene ruggen raakten op den duur met veen overgroeid.

De in de omgeving van het plangebied aanwezige laarpodzolgronden en enkeerdgronden hebben een cultuurofwel esdek, dat is ontstaan als gevolg van plaggenbemesting en bezandingen. Deze vorm van bodemverbetering komt voor vanaf de late middeleeuwen. De fysisch geografische kaart en de bodemkaart geven niet dezelfde begrenzing weer voor de ligging van het esdek. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is te zien dat het plangebied zich op de overgang van de zandrug naar de lagere gronden bevindt (www.ahn.nl; zie figuur 2).

Figuur 2: Hoogteverschillen in en rond het plangebied (www.ahn.nl). De ligging van het plangebied is aangegeven met een rode cirkel.

Op de kadastrale minuut uit het begin van de 19de eeuw (zie bijlage: Kadastrale minuut gemeente Oldekerk, sectie B, blad 3) is te zien dat het plangebied oorspronkelijk uit twee percelen bestond. Beide percelen zijn gekarteerd als onbebouwd en in gebruik als weiland (watwaswaar.nl). Uit de Bonnekaarten van het begin van de 20ste eeuw (zie figuur 3) blijkt dat de twee percelen tussen 1910 en 1932 zijn samengevoegd tot een groot weiland. Pas in de jaren 1980 en 1990 worden de huidige panden ten noorden van het plangebied gebouwd. Het plangebied zelf blijft in gebruik als weiland.

Figuur 3: Uitsnede uit de militaire topografische kaart (Bonneblad) van 1910. De ligging van het plangebied is aangegeven met een rode cirkel.

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), noch zijn uit het plangebied archeologische waarnemingen bekend (geen waarnemingen geregistreerd in de archeologische database Archis van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). In de omgeving van het plangebied zijn twee AMK-terreinen aanwezig (zie bijlage: Kaart archeologie). Het betreft de middeleeuwse kern van Niekerk (AMK-terrein 15227) en het borgterrein Aldinga/Bloemersma uit het begin van de 17de eeuw (AMK-terrein 5778).

Overweging en advies

Het plangebied bevindt zich op de overgang van een zandrug met esdek naar lagergelegen veengronden. Het type bodem (waardveengronden) en het eeuwenlange gebruik van het perceel als weiland duiden er op dat de grond hier relatief nat is. Dergelijke locaties waren in de steentijd niet erg geschikt voor bewoning, in tegenstelling tot de hogere gronden ten noorden en westen van het plangebied. Van de bronstijd tot in de middeleeuwen was bewoning in het plangebied door vernatting en veengroei in ieder geval onmogelijk. Uit historische kaarten is op te maken dat het plangebied de afgelopen twee eeuwen onbebouwd is geweest. Aangezien het plangebied op enige afstand van de oude kern van Niekerk ligt, worden er ook geen resten van de middeleeuwse fase van het dorp Niekerk verwacht.

Op basis van de bovenstaande informatie worden in het plangebied geen archeologische resten verwacht. Derhalve wordt verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk geacht. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt krachtens de Monumentenwet (1988) een meldingsplicht. Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij het bevoegd gezag (de gemeente Grootegast) en bij Libau.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut gemeente Oldekerk;

Geraadpleegde bronnen, kaarten en literatuur

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

ANWB, 2004. *Topografische atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen.

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl).

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

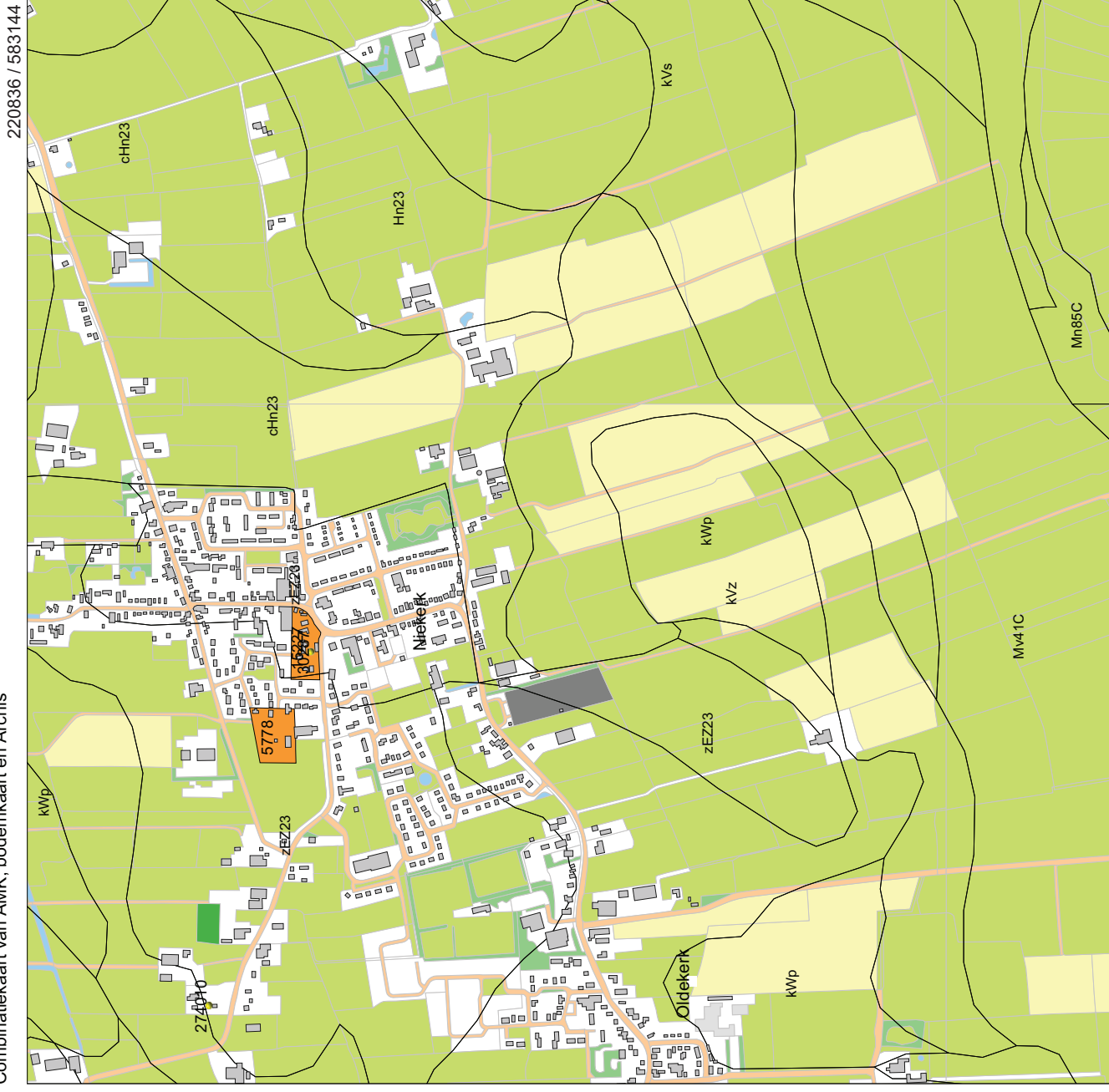
Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 - 8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 - 4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 - heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 - heden

Kaart archeologie plangebied Smidshornerweg 10b te Niekerk en omgeving

Combinatiekaart van AMIK, bodemkaart en Archis

220836 / 583144

19-03-2012

Legenda

- PLAATSNAMEN
- WAARNEWINGEN
- HUIZEN
- BODEM ((c)Aterra)
- MONUMENTEN**
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)**
 - bebouwd gebied
 - doorgaande wegen
 - bos
 - bouwland
 - weiland
 - boomgaard/kwekerij
 - heide
 - zand
 - begraafplaats
 - water
 - overig bodemgebruik

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

218599 / 580908

